

İNGİLİZ BASININDA MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE AYDIN

AYDIN IN THE BRITISH PRESS IN THE NATIONAL STRUGGLE PERIOD

Mekki ULUDAĞ

Arş. Gör. Dr., Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Ana Bilim Dalı,
mekki.uludag@dicle.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 27 Eylül 2022
Kabul edildiği tarih: 31 Ekim 2022
Yayınlanma tarihi: 20 Aralık 2022

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 27 September 2022
Date accepted: 31 October 2022
Date published: 20 December 2022

Anahtar Sözcükler

Millî Mücadele Döneminde Aydın;
İngiliz Basını; Aydın'da Yunan İşgali;
Aydın Vilayeti

Keywords

Aydın during the National Struggle
period; British Press; The Greek
Occupation in Aydın, Province of
Aydın

DOI

10.33171/dtcfjournal.2022.62.2.15

Öz

Bu çalışmada İngiliz basınındaki haber ve yazılardan faydalanılarak Millî Mücadele dönemi boyunca Aydın'daki gelişmeler değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, bir müttefik devlet olan Yunanistan'ın Aydın ve çevresindeki işgal faaliyetlerinin başka bir müttefik devlet olan İngiltere basını tarafından okuyucuya sunuş şeklinin ortaya çıkarılmasıdır. Yunan ordusunun Aydın ve çevresindeki işgal faaliyetleri İngiliz basını tarafından dikkatle takip edilmiş ve konu ile ilgili basında çokça haber ve makalenin yer aldığı tespit edilmiştir. İngiliz basınının bölgedeki Yunan işgalini sıkıca takip etmiş olmasının başlıca sebebi bölgedeki yoğun İngiliz ekonomik faaliyetleri olup İngiliz basınında sık olarak Yunan işgallerinin İngiliz çıkarlarına etkisi sorgulanmıştır. Böyle olmakla birlikte bu durum İngiliz basını vasıtasıyla Yunan işgaline dair önemli bilgilerin okuyucuya duyurulmasına sebep olmuştur. Bugüne dek böyle bir çalışmanın yapılmamış olması bu araştırmanın yapılmasının temel motivasyon kaynağı olmuştur. Bu çalışmada karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılmıştır. Buna göre öncelikle araştırılan konu ile ilgili olan haber ve yazılar tespit edilmiştir. Ardından objektiflik ilkesi esas alınarak ilgili haber ve yazılar tasnif edildikten sonra değerlendirmeye alınmıştır. Son aşamada değerlendirilmesine karar verilen haber ve yazıların içeriği yerli kaynaklardaki bilgiler ile kıyaslandıktan sonra araştırma kapsamına alınmıştır. Propaganda amaçlı yazıldığı ve gerçeklerle bağdaşmadığı açık bir şekilde tespit edilebilmiş olan haber ve yazılar araştırma kapsamının dışında tutulmuştur. Çalışmanın en önemli bulguları, Yunan ordusu tarafından Aydın ve çevresinde işlenmiş olan insanlık dışı suçlar ile ağır katliamların İngiliz basınında yer almış olması ve bölgede Yunanlıların istenmediklerinin açıkça belirtilmiş olmasıdır.

Abstract

In this paper, the developments in Aydın during the National Struggle period were evaluated by making use of the news and articles in the English press. The study aims to reveal how the occupation activities of Greece, an Allied member, in and around Aydın were presented to the reader by the press of another Allied member, England. The occupation activities of the Greek army in Aydın and its surroundings were carefully followed by the British press and it was determined that there were many news and articles in the press on the subject. The main reason why the British press closely followed the Greek occupation in the region was the intense British economic activities in the region, and the British press frequently questioned the effect of the Greek occupations on British interests. However, this situation caused important information about the Greek occupation to be announced to the reader through the British press. The fact that such a study has not been conducted so far has been the main motivation for this research. In this study, the comparative analysis method was used. Accordingly, firstly, news and articles related to the subject of the research were determined. Then, based on the principle of objectivity, the relevant news and articles were evaluated after being classified. The news content and articles decided to be evaluated at the last stage were included in the scope of the research after being compared with the information from domestic sources. The news and articles that could be clearly identified as being written for propaganda purposes and inconsistent with the facts were excluded from the scope of the research. The most important findings of the study are that the inhuman crimes and heavy massacres committed by the Greek army in Aydın and its surroundings took place in the British press and it was clearly stated that the Greeks were not wanted in the region.

Giriş

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşında yenildikten sonra müttefiklerle Mondros Mütarekesini imzalamak zorunda kalmıştır. Mütareke ağır maddeler içerdiği gibi müttefikler tarafından anında uygulamaya konmuştur. Mütarekeye göre müttefikler Osmanlı topraklarından istedikleri yerleri işgal edebileceklerdi ve nitekim öyle oldu. Müttefik işgal kuvvetleri İstanbul'a gönderilerek savaşla alamadıkları İstanbul'u barış zamanında işgal etmiş oldular. Müttefiklerle Yunanistan arasında 1916 yılındaki görüşmeler sırasında Yunanistan'ın müttefik safında savaşa girmesi durumunda kendisine bazı Osmanlı topraklarının verileceği vaat edilmiştir. Yunanistan'a vaat edilen yerlerden biri Aydın Vilayeti olmuştur. Yunan ordusu Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettikten kısa bir süre sonra işgal sahasını genişletmek üzere Anadolu içlerine doğru harekete geçmiştir. Aydın'daki Rumlar bir heyet teşkil ederek İzmir'e göndermiş ve Aydın'ın Yunanlılar tarafından işgal edilmesini talep etmişlerdir. Yunan ordusunun işgallerine paralel bir şekilde Rum çeteleri oluşturularak eşkıyalık hareketlerine başvurmuşlardır. (Aker, 2006, s. 10). Yunan işgalinin yayılması üzerine bölgedeki Türk subaylar tarafından silahlı birlikler oluşturularak işgallere karşı silahlı mücadele başlatılmıştır. (Özkaya, 2001, s. 40). Yunan işgaline uğrayan yerleşim yerlerinden göç eden halk, silahlanarak Türk birliklerine katılmış ve böylece Yunan işgallerine karşı önemli bir direniş gücü ortaya çıkmıştır.

27 Mayıs 1919 tarihinde Aydın kasabası Yunan ordusu tarafından işgal edilmiştir. Yunanlılar şehre girer girmez her tarafta yaptıkları gibi yoğun bir talan, yıkım ve katliam gerçekleştirmişlerdir. (Gökbel, 2018, s. 192). Bu durum halkın nefretini daha ziyade kazanmış ve Yunan işgaline karşı halkın silahlanması devam etmiştir. Bu süreçte işgallere karşı mücadele eden birlikler İstanbul veya Ankara Hükümetlerine bağlı düzenli birlikler olmayıp daha ziyade bölgedeki namdar efeler ile bazı eski subayların organize ettiği birlikler olmuşlardır. (Aydinel, 2007, s. 95). Efelerin Yunan işgaline karşı oluşturulan Kuva-yı Milliye birliklerine katılmaları halkın bu birliklere ilgisinin artmasını sağlamıştır. (Demirayak, 2007, s. 37). Türk birlikleri Aydın'ı işgalden kurtarmak amacıyla düzenledikleri ilk baskında Yunan askerlerinin şehirden kaçmalarını sağlayarak şehri işgalden kurtarmışlardır. Bununla birlikte, Yunan ordusuna takviye kuvvetler gönderilmesi üzerine şehir yeniden Yunan işgali altına girmiştir. Şehir birkaç kez daha el değiştirdikten sonra Eylül 1922'ye kadar Yunan işgali altında kalmıştır. Bunun yanı sıra Aydın ve çevresinde aralıklarla da olsa her dönem Türk-Yunan çatışmaları yaşanmış,

Yunanlıların şehirde istedikleri rahatlıkta bir düzen kurmalarına müsaade edilmemiştir. Aydın Yunanlılar tarafından işgal edilirken İtalya ile Yunanistan arasında anlaşmazlık yaşanmış, İtalya, Aydın'ın kendi hakimiyet sahası olduğunu iddia ederek Yunan askerlerinin şehirden ayrılmalarını talep etmiştir. İtalya'nın talebi müttefikler tarafından uygun görülmüş ve şehrin İtalya'ya verilmesi kararlaştırılmış ise de bu karardan vazgeçilmiş ve Aydın'ın Yunanistan'a verilmesi kararlaştırılmıştır.

İngiliz basını tarafından Aydın ve çevresindeki gelişmeler dikkatle takip edilmiş ve konu ile ilgili çok sayıda haber yapılmıştır. Aydın Vilayeti sınırları içerisindeki önemli miktardaki İngiliz ekonomik faaliyetleri dolayısıyla bölgedeki gelişmeler İngiltere tarafından dikkatle takip edilmiştir. Yunan işgalinin başladığı zamanlarda İngiliz basınında çoğunlukla Yunan güzellmeleri yapılmış, işgaller meşru gösterilmeye çalışılmıştır. Yunan askerleri tarafından işlenmiş olan katliam, talan, yağma ve hırsızlık gibi ağır insanlık dışı suçların yaygınlaşması ve bölgedeki huzur ortamını tehdit etmesi üzerine İngiliz ekonomik çıkarları tehlikeye düşmüştür. İngiliz basını Yunan ordusunun eşkıyalık faaliyetlerine yoğun bir şekilde yer vermiş, Yunan katliamlarının bölgedeki düzeni tehdit ettiğini ve özellikle bölgedeki İngiliz çıkarlarının tehlike altında olduğunu vurgulamıştır. Böylece İngiliz çıkarları tehdit edildiği için işgalci Yunanistan'ın en büyük destekçisi olan İngiltere basını tarafından Yunan mezalimi tüm dünyaya duyurulmuştur. Bu araştırma için tercih edilmiş olan İngiliz basını, bölgedeki İngiliz çıkarlarından dolayı tüm gelişmeleri sayfalarında duyurmuştur. Bu nedenle İngiliz basınının, konu ile ilgili önemli bir kaynak olduğu düşünüldüğünden dolayı tercih edilmiştir.

Aydın'daki Yunan işgali bugüne kadar farklı açılardan ve farklı kaynaklar esas alınarak çalışılmış olup bu çalışmanın şimdiye kadarki araştırmalardan farkı, dayandığı kaynaklardır. Bugüne dek Millî Mücadele dönemi Batı Anadolu'daki gelişmeler İngiliz basınından yararlanılarak farklı açılardan ve çoğunlukla genel bir çerçeveden ele alınmışsa da (Aybars 1988; Hacıhanıoğlu 2019; Özel 2020), spesifik olarak Aydın'daki Yunan işgalinin İngiliz basınından incelenmediği tespit edilmiş, bundan sonraki çalışmalara katkı sunacağı düşüncesi ile bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Öncelikle İngiliz basınında konu ile ilgili olan haberler tespit edilmiştir. Ardından haber ve yazılar güvenilirlik ilkesi esas alınarak sınıflandırılmışlardır. Bu aşamada haber ajansları, gazetelerin kendi muhabirleri, özel savaş muhabirleri ile Türk ve Yunan devlet kaynaklarının haber ve yazıların asıl kaynakları oldukları tespit edilmiştir. Bunlardan haber ajanslarının okurlarına

sundukları haberlerin büyük çoğunlukla gerçeklerden ibaret oldukları tespit edilerek bu haberler öncelikli olarak değerlendirilmiştir. Gazetelerin kendi muhabirleri ile özel savaş muhabirlerinin göndermiş oldukları yazı serilerinin kapsamlı bilgiler içerdikleri anlaşılmış, bunun yanı sıra bazen ilgili yazılarda bilinçli veya bilinçsiz olarak yanlış bilgilerin yer aldığı tespit edildiğinden bu bilgiler analiz edildikten sonra değerlendirilmiştir. Türk veya Yunan kaynaklarından gönderilmiş olan resmi bildirimler, beklenildiği gibi, ait oldukları devleti haklı çıkaracak bilgiler içermekte olup ilgili bildirimler bu gerçekten hareketle değerlendirilmiştir. Bazı haber ve yazıların Aydın ve çevresinde yaşanan gelişmelerle hiçbir ilgisi bulunmayan gerçek dışı propaganda amaçlı oldukları tespit edilmiş ve bunlar değerlendirme kapsamının dışında tutulmuşlardır.

Yunanistan, Aydın kasabasını işgaline bahane olarak şehrin nüfus yapısını kanıt olarak ileri sunmuştur. Yunan kaynakları bu anlamda gerçeklerden farklı istatistikler sunmuşlardır. Aydın'ın nüfusu hakkında Türk ve Yunan raporları her biri kendi nüfusunu fazla göstermek suretiyle farklı rakamlar içermişlerdir. Bununla birlikte tarafsız devlet raporlarından o dönemdeki Aydın nüfusu ile ilgili bilgi edinmek mümkündür. Bu raporlardan biri Fransızlar tarafından tutulmuş olup İngiliz belgelerinde yer almış ve raporda Aydın'ın toplam nüfus verileriyle ilgili bilgiler yer almaktadır. Buna göre ilçeleriyle birlikte Aydın Vilayetinin toplam nüfusu bir milyon beş yüz bin kişiden fazla olup bu nüfusun yaklaşık yüzde sekseni, yani bir milyon üç yüz bin kişilik kısmı Türklerden oluşuyorken sadece yüzde yirmi kadarlık bir kısmı gayrimüslimlerden oluşmuştur. Gayrimüslimlerin de tamamı Yunan nüfus olmayıp tüm gayrimüslimlerden oluşan nüfusu göstermektedir. (Butler ve Bury, 1967, s. 177). İngiliz deniz istihbaratı raporlarına göre bu dönemde Aydın şehri ve ilçelerinin toplam nüfusu, iki yüz yirmi bin kişi civarındadır. Rapora göre bu nüfusun yaklaşık olarak yüz altmış beş bin kişilik kısmı Müslümanlardan oluşuyorken geriye kalan kısmı gayrimüslimlerden oluşmuştur. (Naval, 1919, s. 295). Venizelos'un müttefiklere verdiği bilgilere göre Aydın Vilayetinin nüfusu bir milyon altı yüz bin kişinin üzerinde iken, Osmanlı İktisat Vekaletinin 1910 yılı verilerine göre Aydın Vilayetinin nüfusu bir milyon yedi yüz bin kişinin üzerindedir. (The Times, April 02, 1919, s. 7) Tüm verilerden hareketle Aydın Vilayetinin toplam nüfusunun yaklaşık iki milyon kadar olduğu ve her durumda bu nüfusun yüzde seksenden fazla bir kısmının Müslüman nüfus olduğu söylenebilir. Dolayısıyla nüfus çoğunluğunun Rumlarda olduğu bahanesiyle Yunanistan'ın Aydın üzerinde egemenlik hakkı iddia etmiş olması gerçeklerle bağdaşır bir durum değildir.

AYDIN'IN YUNAN ORDUSU TARAFINDAN İŞGAL EDİLMESİ

Müttefik devletler arasında, henüz Birinci Dünya Savaşı devam ederken savaşı kazanmaları durumunda yendikleri devletlerin topraklarının paylaşımına yönelik çok sayıda görüşme yapılmıştır. Aydın ve çevresinin Yunanistan'a verilmesi de bu görüşmelerde kararlaştırılmıştır. Bu anlamda Ocak 1919'da The Times muhabiri tarafından Yunan Başbakanı Venizelos ile yapılmış olan bir mülakatta Aydın Vilayeti ile ilgili önemli bilgiler bulunmaktadır. Venizelos, Yunanistan'ın henüz Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1914 yılında müttefikler safında savaşa girmek istediğini, bu talebin müttefikler tarafından kabul edilmediğini belirtmektedir. Müttefik devletler, 1915 yılı ocak ayında, Çanakkale savaşında kara ordusuna duyulan destek sonucunda Yunanistan'a Batı Anadolu'da Aydın Vilayetinin de içinde bulunduğu bir bölgenin verilmesini vaat ederek Yunanistan'ın savaşa girmesini istemişlerdir. (Karal, 1996, s. 541). Yunan Başbakanı Venizelos, müttefiklerin bu teklifini kabul etmiş ve Yunanistan'ın müttefik safında savaşa girmesine karar vermiştir. Fakat Yunan kralı Konstantin, Yunanistan'ın tarafsız kalmasını, savaşa kesinlikle girmemesi gerektiğini ileri sürmüştür. Yunan halkı kralın söylemlerine daha fazla itimat ederek Yunanistan'ın savaşa girmesine karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Yunanistan'ın müttefikler safında savaşa girmesi gecikmiş ve Yunanistan ancak 1916 yılında, müttefikler Çanakkale cephesinde ağır bir yenilgi aldıktan sonra savaşa girmiştir. (The Times, January 15, 1919, s. 7). The Times tarafından Yunan başbakanı Venizelos ile yapılmış olan bir başka mülakatta Venizelos, Batı Anadolu'da nüfusun çoğunluğunu Yunanlıların oluşturduğunu iddia ederek hedeflerindeki yerlerden birinin Aydın olduğunu açıkça dile getirmiştir. (The Times, May 16, 1919, s. 36).

Birinci Dünya Savaşı sonucunda Osmanlı Devleti yenilmiş ve müttefiklerle Mondros Mütarekesini imzalamıştır. Mütarekeye göre müttefikler kendi güvenliklerini tehlikede gördükleri her yeri işgal edebileceklerdi. Mütarekeden kısa bir süre sonra müttefik ortak kuvvetleri tarafından önce İstanbul işgal edilmiştir. Ardından İngiliz subayları, İngiltere için stratejik önemi olduğu düşünülen bazı bölgelere gönderilmişlerdir ve İngiliz subaylarının gönderildikleri yerlerden biri Aydın olmuştur. İngiliz subayları Aydın'a geldikten sonra yaptıkları ilk iş, Aydın demiryolunu işgal ederek kontrol altına almak olmuştur. (The North Star, January 23, 1919, s. 1). Bölgedeki yoğun İngiliz ekonomik faaliyetlerinin devamı için demiryollarının çalışır vaziyette tutulmaları önemli görülmüştür. İngilizler, İzmir-Aydın arasındaki demiryolu hattını kontrol altına aldıktan sonra İngiltere'den

demiryolunun bozulmuş veya onarılmaya ihtiyaç duyulan kısımlarının onarılması için teknik eleman talebinde bulunmuşlardır. Talep kabul edilmiş ve Londra'dan teknisyenler gönderilmiştir. (Citizen, March 26, 1919, s. 6). Demiryolu onarılmış ve İzmir-Aydın arasında demiryolu hattının çevresine İngiliz birlikleri yerleştirilmiştir.

Mayıs 1919'da müttefikler tarafından Yunanistan'ın İzmir'i işgaline izin verilmiş ve İzmir Yunan ordusu tarafından işgal edilmiştir. Yunanistan, müttefikler tarafından kendisine verilmiş olan sözleri hatırlatmış, Aydın kasabasını işgal etme isteğini müttefiklere bildirmiştir. Müttefikler ile Yunanistan arasında sonraki süreçte yapılan görüşmelerde Yunanistan, Aydın Vilayetinin tamamını istediğini, bunun zaten müttefikler tarafından daha önceden verilmiş bir taahhüt olduğunu dile getirerek Aydın konusundaki ısrarını sürdürmüştür. (The Times, February 03, 1919, s. 12). Yunanistan'ın talebi kabul edilmiş, Yunan ordusunun Anadolu'nun içlerine doğru işgal harekâtına girişmesine izin verilmiş, Yunan askerleri Aydın hattında ilerlemeye başlamışlardır. Yunan ordusunun ilerlediğini haber almış olan Mustafa Kemal Paşa, Aydın'daki birliklerin komutanları ile derhal iletişime geçerek gerekli talimatları vermiştir. (Atatürk, 1927, s. 17). Bu sırada İngiliz basını, Aydın'ın işgalini meşrulaştırmak amacıyla çeşitli propaganda haberlerine yer vermiştir. Bu haberlerden birine göre Aydın'daki hapishaneler Hristiyan tutsaklarla doludur ve bu tutsakların her an katledilme tehlikesi bulunduğu için bu kimselerin bir an önce kurtarılmaları gereklidir. Haberdeki iddiaya göre Türk komutanların, Hristiyanların katledilmelerine ilişkin yazılı emirleri Yunan otoriteleri tarafından ele geçirilmiştir. (The Western Daily Press, March 14, 1919, s. 6). Bu iddialar üzerine *İzmirli bir vatandaş* imzalı bir mektup The Times gazetesine gönderilmiş, mektupta Türklerin Rumlara kızgınlıklarının asıl sebebinin Aydın Vilayetinin Yunanistan'a verileceğini duymuş olmaları olduğu belirtilmiştir. Daha sonra Dr. Burrows olarak mektubu imzalayan İzmirli vatandaş, Aydın Vilayetinin Yunanlılara verilmeyeceği müttefikler tarafından ilan edilirse Aydın Vilayetindeki olayların aniden sona ereceğini belirtmiştir. Burrows'a göre zaten Aydın Vilayetinde Rum nüfus azınlıktadır ve vilayetin Yunanistan'a verilmesi makul değildir. The Times editörü, Burrows'un iddialarını çürütmeye çabalamış, Aydın Vilayetinin hangi gerekçelerle Yunanistan'a verileceğini açıklamaya çalışmıştır. (The Times, April 21, 1919, s. 6). Bu amaçla yazılmış olduğu açık olan bir başka habere göre Türkler Aydın'da Rumlara karşı suikastlar düzenlemiş ve çok sayıda Rum, Türkler tarafından yerinden yurdundan edilmiştir. (The Times, March 21, 1919, s. 9). İngiliz basınında Aydın henüz Yunan işgaline girmeden önce, Aydın ve çevresindeki Türk birliklerinin direnişine dair haberler yer almıştır. Haberlerden birine göre Aydın vilayetinde eski subaylar

tarafından halk silahlandırılmakta olup çok sayıda kişiden oluşan birlikler meydana getirilmiştir. Habere göre silahlandırma harekâtını başlatan kişi General Nuri Paşa olmuştur ve Paşanın hedefi, Batı Anadolu'nun Yunanistan'a verilmesini engellemektir. (The Leicester Daily Mercury, March 15, 1919, s. 7).

Yunanistan, İzmir'e asker çıkarıp şehri işgale başladığı halde müttefikler arasında *Türkiye'nin paylaşılması* meselesi henüz halledilebilmiş değildir. Paylaşım planına göre İzmir'in yanı sıra Aydın Vilayetinin önemli bir kısmı da Yunanistan'a verilecektir fakat İtalya ile Yunanistan arasında Aydın Vilayetinin güney kısmının paylaşımı konusunda sert tartışmalar yaşanmış ve o konuda kesin bir karar alınamamıştır. (The Guardian, May 19, 1919, s. 7). Bir başka habere göre müttefikler tarafından Yunanistan'a İzmir'i işgal izni verilmesinin, tüm Aydın Vilayetinin de Yunanistan tarafından işgal edilmesine izin verileceğinin işareti sayılabilir. (The Daily Herald, May 19, 1919, s. 3). İzmir'i işgalden birkaç gün sonra Yunan birlikleri Aydın'ı işgal etmek üzere harekete geçmişlerdir. (The Times, May 28, 1919, s. 14). İzmir-Aydın demiryolu üzerindeki Torbalı ve bölgedeki çok sayıda köy Yunan birlikleri tarafından işgal edilmiştir. (Birmingham Gazette, May 29, 1919, s. 1). Yunan askerleri, müttefiklerin onayı üzerine Aydın iline doğru işgal harekâtına başlamış ve Aydın'a doğru ilerlemeye devam etmişlerdir. (Birmingham Gazette, May 28, 1919, s. 1). Yunan birliklerinin Aydın istikametinde ilerlemeye başlamaları sonucu Aydın'daki Türk birlikleri çatışmaya girmeden şehirden geri çekilmişlerdir. (The Times, May 30, 1919, s. 14). Aydın Mutasarrıfı Abdurrahman Bey tarafından şehirdeki Türk birliklerine gönderilen talimatta Yunan işgal kuvvetlerine mukavemet edilmemesi emri verilmiş, bunun üzerine Türk birlikleri Yunan işgale sessiz kalmışlardır. (Turan, 2014, s. 144). Aydın'da bulunan 57. Tümen, şehri terk ederek karargahını Nazilli'ye taşımıştır, böylece Aydın Yunan işgali altına girerken kan dökülmesi engellenmiştir. (Bayar, 1997, s. 125). Resmi bir Yunan bildirgesine göre Aydın, Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. İşgal sırasında bir sorun yaşanmadığını belirten Yunanlılara göre şehirde durum sakindir. Aydın, İzmir'den sonra bölgedeki en önemli kenttir. (The Times, May 31, 1919, s. 14). Yunan birlikleri Aydın'a girdikten sonra şehirde düzen sağlanmış, en küçük bir asayiş sorununun yaşanmasına bile müsaade edilmemekte olup şehirde kusursuz bir düzen hakimdir. (Manchester Evening News, May 30, 1919, s. 5). Aydın Yunanlılar tarafından işgal edildikten sonra Aydın'daki Rumlar tarafından Yunan ordu komutanlığına tebrik telgrafi gönderilmiş, kendilerini Türk egemenliğinden kurtardıkları için Yunanlılara teşekkür edilmiştir. (Western Evening Herald, June 04, 1919, s. 1). The Guardian'daki bir habere göre Aydın müftüsü Mehmet Şevki,

Londra Konferansı devam ettiği bir sırada müttefiklere göndermiş olduğu bir telgrafta şehir halkının Türk idaresini istemediklerini, onun yerine ırk veya din ayırımı gözetmeyen Yunan idaresini tercih ettiklerini ifade etmiştir. Müftüye göre Türk idareciler yüzünden Müslüman halk ile Hristiyan halk karşı karşıya gelmiş, büyük bir katliam tehlikesi doğmuştur. Müftü, telgrafında Yunanlıların şehri işgal ettikten sonra şehirde düzeni sağladıklarını, şehirdeki çatışmaları sona erdirdiklerini ileri sürmüştür. (The Guardian, February 24, 1920, s. 8).

Batı Anadolu'da durum oldukça ciddi bir hal almış, sayı ve mühimmat anlamında Yunan kuvvetlerinden üstün olan büyük bir Türk birliği Yunanlılar üzerine bir saldırı düzenlemiş, Yunan askerleri geri çekilmek zorunda kalmışlardır. Yunanlıların Anadolu'dan tamamen atılmaları muhtemeldir. (The Newcastle Daily Chronicle, June 24, 1919, s. 7). Nazilli'yi Yunan işgalinden kurtarmış olan Türklerin Aydın üzerine harekate devam ettikleri bildirilmiştir. (The Daily Telegraph, June 24, 1919, s. 12). Yunanlılar ettiklerini biçiyorlar, Yunan işgali sırasında şiddete başvurdular, genç yaşlı demeden çok sayıda katliam işlediler, halkın nefretini kazandılar. Bunu koz olarak kullanan Türkler kısa sürede büyük bir ordu kurarak karşı saldırı başlattılar ve şu anda Yunanlıların denize dökülme ihtimalleri bulunuyor. Aydın ve çevresindeki Yunan işgali altındaki bölgelerde halk Yunanlıları istemiyor, Yunanlıların kötülükleri aynı zamanda müttefiklerin hanesine de yazılıyor, bu nedenle bir an önce engel olunmalıdır. Çok sayıda şahitlerin söyledikleri gibi Yunanlılar işgal ettikleri şehirlere girer girmez disiplin sağlamak bahanesiyle korkunç bir terör estirip çok sayıda kişiyi öldürmüşlerdir. Bu durumda onların bu kötü şöhreti her tarafa yayılmış durumdadır ve hiçbir yerde artık Yunanlılar istenmiyorlar. (The Guardian, June 27, 1919, s. 6).

Müttefikler arasında devam etmiş olan görüşmelere göre Yunanlıların Aydın'dan çekilecekleri ve Yunan idaresinin İzmir ve Ayvalık ile sınırlandırılacağı iddia edilmiş ve Aydın'dan çekilen Yunan birliklerinin yerine İtalyan kuvvetlerinin yerleştikleri ileri sürülmüştür. (The Times, June 20, 1919, s. 11). Bir süre sonra, Müttefik Yüksek Konseyi tarafından Aydın'ın Yunanistan'a bırakıldığı bildirilmiş, böylece Aydın'da Yunan işgalinin kalıcı olması kararlaştırılmıştır. (Manchester Evening News, July 18, 1919, s. 2). Müttefikler, henüz kendi aralarında Aydın Vilayeti hakkında nihai bir karar almamışlarken Yunanlıların bu vilayeti işgal etmelerine izin vermişlerdir. Yunanlılar işgal için gerekli liyakate sahip olmadıklarını ve her anlamda yetersiz olduklarını kısa bir süre içerisinde gösterdikleri gibi büyük bir Türk direniş hareketinin başlamasına sebep

olmuşlardır. Türk direniş hareketi kısa sürede büyümüş ve Yunanlıları denize dökcek bir kapasiteye ulaşmıştır. Üstelik bu direniş hareketi Anadolu'nun her tarafına yayılma kapasitesine sahip görünüyor. Bu nedenle Yakın Doğu sorununun derhal bir çözüme kavuşturulması gerekiyor. (The Guardian, July 01, 1919, s. 6).

Aydın'da ağır çatışmalar devam etmiş, beş bin kişilik bir Türk birliği Yunan kuvvetlerine karşı saldırıya geçmiş, ayrıca şehir her taraftan bombalandığı için adeta tahrip olmuştur. Türklere güneyden sürekli olarak takviye kuvvetler geldiği bildirilmiştir. (The Guardian, July 03, 1919, s. 8). İstanbul'dan gönderilmiş olan haberlere göre Türkler Aydın'ı ele geçirmiş olup Yunanlılar şehirden çekilmek zorunda kalmışlardır. Şehirde büyük bir tahribat yaşandığı bildirilmiştir. (The Guardian, July 05, 1919, s. 6). Kısa süre sonra çatışmalar yeniden başlamış, Yunanlılar tarafından yenilgiye uğratılmış olan Türk birlikleri şehirden çıkmak zorunda kalmışlardır ve Aydın bir kez daha Yunan işgali altına girmiştir. (The Times, July 08, 1919, s. 14). Aydın'da Türk-Yunan birlikleri arasındaki çarpışmalar devam etmiş ve Türkler şehirden çekilmek zorunda kalmışlardır. (The Leicester Mail, July 03, 1919, s. 1). Yunan ordu raporuna göre Aydın çevresindeki düzensiz Türk birliklerinin sayısı üç bin civarında iken toplam Türk kuvvetlerinin kırk bin kişi civarında oldukları tahmin edilmiştir. (The Guardian, July 10, 1919, s. 8). Türk-Yunan kuvvetleri arasında Menderes Çayı denge noktasını oluşturmuş, çayın doğusu Türk hakimiyetinde kalırken batısında Yunanlılar egemenlik kurmuşlardır. (The Midland Daily Telegraph, July 24, 1919, s. 3). Bir yandan karşılıklı suçlamalar devam ederken diğer taraftan Aydın ve çevresinde Yunan askerleri ile düzensiz Türk birlikleri arasında şiddetli çatışmalar devam etmiştir. Yunan işgali altına geçen yerleşim yerlerindeki Türkler işgal bölgelerinden göç ederek gitmeyi tercih etmişken göçmenlerin büyük bir kısmı silahlanarak Türk birliklerine katılmış ve Yunan işgaline karşı savaşmışlardır. (The Times, August 05, 1919, s. 10).

Aydın ve çevresinde Yunan askerleri ile Türk birliklerinin arasındaki çarpışmalar devam etmiştir. Türk birlikleri eskisine nazaran daha organize bir görünüm sergilemiş olup Yunanlılar tarafından işgal edilmiş olan yerleşim yerlerinden kaçmış olan halkın da silahlanarak bu birliklere katılması sonucu Türk birliklerinin sayısında önemli bir artış olmuştur. Üç yönden Aydın üzerine saldırıya geçmiş olan Türk birliklerine karşı şehrin savunması için bir Yunan tümeninin tamamı görevlendirilmiştir. (The Evening Standard, September 11, 1919, s. 2). Çatışmaların devam etmesi üzerine müttefikler tarafından konu yeniden görüşülmüş, Türk-Yunan hatları arasına bir İngiliz birliğinin yerleştirilmesi ve

Aydın'ın Yunanlılardan alınarak İngiliz birliklerinin kontrolüne verilmesi kararlaştırılmıştır. Aydın ve çevresi ile ilgili nihai kararın ise barış konferansında alınmasına karar verilmiştir. (The Gloucestershire Echo, November 13, 1919, s. 4). Müttefikler bu kararları uygulamaktan vazgeçmiş, Aydın'ın Yunan işgali altında kalmasına karar vermişlerdir. (The Evening Chronicle, December 02, 1919, s. 8).

İstanbul kaynaklı bilgilere göre Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey Doğu Anadolu'daki bazı şehirlerde kongreler düzenlemiş, İstanbul Hükümetinin Yunan ve Ermeni işgallerine sessiz kalmasını protesto ederek halkı işgallere karşı direnmeye çağırmışlardır. Halkın işgale karşı savaşılmaya davet edildiği yerlerden biri Aydın olmuştur. (The Gloucestershire Echo, August 22, 1919, s. 4). Türk Ulusal Hareketi lideri Mustafa Kemal Paşa tarafından Sivas'tan müttefik devletlere hitaben bir telgraf gönderilerek Aydın'da ve işgal altındaki Anadolu'nun diğer bölgelerinde müttefikler tarafından işlenen cinayetler kınanmış ve tüm Türk halkının işgallere karşı var gücüyle savaşacağı ilan edilmiştir. Kemal Paşa'ya göre eğer müttefikler mezalimlerine devam ederlerse savaş sadece Anadolu'da kalmayacak, tüm Asya ve Avrupa'ya yayılacaktır. (The Guardian, December 06, 1919, s. 12).

Müttefikler tarafından, Yunan birliklerince işgal edilen bölgelerin sınırlarının belirlenmesi amacıyla bir komite belirlenmiş ve komitenin işgal bölgelerinde inceleme yapması kararlaştırılmıştır. (The Times, February 20, 1920, s. 14). Mondros Mütarekesinden beri Yunanlılar tarafından talep edilen bölgelerle ilgili sürekli değişiklikler yaşanmıştır. Yunanistan ile ilgili konularla uğraşmak üzere İngiliz, İtalyan, Japon ve Amerikalı temsilcilerden oluşan bir komite oluşturulmuştur. Komisyon, ilk raporunda Aydın Vilayetinin tamamına yakını ile Ayvalık ilçesinin Yunanistan'a verilmesini tavsiye etmiştir. İtalya, komisyon raporunun uygulanmasını bazı ön şartların yerine getirilmesine bağlamışken Amerikan Hükümeti komisyon raporunu hiç onaylamamıştır. Ancak Mayıs 1919'da Amerikan Başkanı Wilson, Yunan taleplerinin meşru olduğunu bildirmiştir. Bunun üzerine Müttefik Yüksek Konseyi, Yunanistan'ın İzmir'i işgal etmesini talep etmiştir. Yunan birliklerinden çok önce Aydın Vilayetinin güneyini işgal etmiş olan İtalyanlar, Yunanlılara vaat edilmiş olan bölgenin tamamının Yunan işgali altına girmesini engellemişlerdir. 12 Şubat-10 Mart 1920 tarihleri arasında İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya temsilcileri arasında Londra'da gerçekleştirilmiş olan görüşmelerde Yunanistan'a Hristiyanların çoğunluğu oluşturduğu iddia edilmiş olan İzmir ve çevresinin verilmesi kararlaştırılmış, Yunanistan ile İtalya arasındaki anlaşmazlık konuları giderilmiştir. (The Guardian, February 25, 1920, s. 10).

İtalya'nın San Remo kentinde 19-26 Nisan 1920 tarihleri arasında Osmanlı Devleti ile imzalanacak olan barış antlaşmasının esaslarının belirlenmesi amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere İngiltere, Fransa ve İtalya başbakanlarının yanı sıra Japonya, Yunanistan ve Belçika adına temsilciler katılmışlardır. San Remo Konferansı sonucunda alınan kararlarla Batı Anadolu'daki Yunan işgal sınırları belirlenmiş olup Aydın kasabası Yunan işgal sahasının dışında bırakılmıştır. Alınan karar gereği Yunan birliklerinin Aydın'ı boşaltmaları ve şehrin Türklere teslim edilmesi kararlaştırılmıştır. (The Sunday Sun, April 25, 1920, s. 1). Osmanlı Devleti ile imzalanacak olan barış antlaşması için müttefikler arasındaki görüşmeler devam ederken yeniden Aydın'ın Yunanistan'a bırakılmasına karar verilmiştir. (The Times, May 12, 1920, s. 17). Aydın'ın hangi ülkenin kontrolüne verileceğine bir türlü karar verilememişken Aydın ve çevresinde Yunan-İtalyan birlikleri arasında anlaşmazlık yaşanmış ve iki ülke askerleri çatışmaya girmişlerdir. Müttefiklerin arabuluculuğu sonucunda iki ülke birlikleri arasındaki çatışma sona ermiştir. (The Western Evening Herald, July 05, 1920, s. 3). Bunun yanı sıra, İngiliz basınına göre İtalyan-Yunan çatışması müttefikler arasındaki fikir ayrılığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda Türklerin bu çatışmadan kendilerine pay çıkarabilecekleri ve İtalya'nın Yunanistan yerine Türk taleplerini destekleyebileceğine dair umut sahibi olabilecekleri ve bu yönde çalışmalarda bulunabilecekleri ifade edilmiştir. (The Daily Telegraph, July 15, 1920, s. 10).

San Remo kararlarına dayanarak birliklerini takviye eden Yunan ordusu, Anadolu içlerine doğru ilerlemeye başlamış (Buğdaycı, 1996, s. 36) ve Nazilli kasabasını işgal etmiştir. (The Times, July 08, 1920, s. 13). Zaman içerisinde Yunan hükümeti tarafından Aydın iline Rumlar getirilmiş ve şehirdeki demografik yapının değiştirilmesi için çalışılmıştır. Bununla birlikte Yunan işgali ile beraber önemli bir ekonomik faaliyet alanı olan Aydın'daki ekonomik canlılık büyük oranda sona ermiş ve bu durum bölgede önemli ekonomik faaliyetleri bulunan İngiltere'yi ekonomik anlamda olumsuz olarak etkilemiştir. (The Guardian, February 18, 1920, s. 8). İngiliz çıkarlarının zarar görmesi üzerine İngiliz basınında Aydın ve çevresindeki Yunan işgaline yönelik olumsuz haber ve yazılar yer almaya başlamıştır. Aydın ve çevresinde Türk-Yunan birlikleri arasındaki çatışmalar devam etmiştir. Düzenli Türk birlikleri oluşturulduktan sonra Türk saldırıları daha etkili olmaya başlamış ve Aydın'ın güneyi ile doğusu tamamen Türk birliklerinin egemenliğine geçmiştir. Kilikya bölgesindeki Türk birliklerinin Aydın bölgesine kaydırılacağı ve Aydın şehrinin de Yunan işgalinden kurtarılacağı ileri sürülmüştür. (The Daily Telegraph, July 11, 1921, s. 12).

AYDIN'DA YUNAN MEZALİMİ

Yunan ordusu Aydın'ı işgal ettikten sonra şehirde korkunç katliamlar gerçekleştirmiştir. (Turan, 2014, s. 143). Yunan mezalimi birçok yönden İngiliz basınında yer almıştır. İlgili haberlerden birinde, İngiliz meclisindeki bir oturum sırasında İngiliz hükümetine sorulmuş olan bir soruya verilen cevaptan, Yunan askerleri tarafından Aydın'da katliam yapıldığı anlaşılmaktadır. Yunan askerlerinin uyguladıkları katliamın daha büyük boyutlara ulaşması durumunda İngiliz çıkarlarının zarar görüp görmeyeceğine ilişkin sorulmuş olan soruya verilen cevapta, Aydın'da Yunan askerleri tarafından yaygın katliam yapıldığı doğrulanmış, katliamın daha fazla yaygınlaşmayacağı ve dolayısıyla İngiliz çıkarlarının zarar görmesinin beklenmediği ifade edilmiştir. (The Evening Standard, July 24, 1919, s. 8). İngiliz meclisinde konu ile ilgili görüşmeler devam etmiş, görüşmelerden edinilen bilgiye göre Aydın yakınındaki bir köy Yunan askerleri tarafından ateşe verilmiştir. (The Daily Telegraph, July 25, 1919, s. 8).

İstanbul'daki Türk yetkililerin bildirdiklerine göre Yunan askerleri tarafından Aydın ve çevresinde hırsızlık, talan, kötü muamele, tecavüz ve cinayet gibi mezalimler uygulanmıştır. Nazilli Kaymakamının İstanbul Hükümetine gönderdiği bir rapora göre Yunan ordusu Aydın'dan çekilmek zorunda kaldığını anladığı andan itibaren mezalime başlamıştır. Ona göre çok sayıda Türk sivil vatandaş Yunan askerleri tarafından diri diri yakılırken tanınmış birçok subay ve halktan önde gelen kimseler katledilmişlerdir. Yunan askerleri Aydın'ı ikinci kez ele geçirdikleri zaman katliamlara kaldıkları yerden devam etmiş olup sistematik bir şekilde çok sayıda sivili kurşuna dizmişlerdir. Rapora göre Yunan katliamlarına bazı Avrupalılar ile üç Fransız subay bizzat şahit olmuşlardır ve bir yandan katliamlar işlenirken diğer taraftan Yunan uçakları tarafından yerleşim yerlerine rastgele makineli tüfeklerle ateş açılmış, halk bu nedenle büyük bir korku ve dehşete kapılmıştır. Müttefikler tarafından bir komisyon belirlenmiş ve iddiaların araştırılması amacıyla komisyon Aydın ve çevresine gönderilmiştir. (Lincolnshire Echo, July 26, 1919, s. 3).

Türk yetkililerin iddialarının aksine Yunan yetkililerden gönderilmiş olan raporlara göre Aydın ili Türk birlikleri tarafından ele geçirildikten sonra şehirde korkunç bir talan ve yıkım yaşanmış, çok sayıda Rum öldürülmüştür. (The Evening Chronicle, July 29, 1919, s. 4). Yunan yetkililer daha da ileri giderek binlerce kadın ve çocuğun Türk birlikleri tarafından esir alındıklarını ve bir süre sonra hepsinin katledileceklerini ileri sürmüşlerdir. (The Guardian, July 29, 1919, s. 7). İstanbul'daki bir İngiliz vatandaşı tarafından Londra'ya gönderilmiş olan bir

telgrafta İstanbul'da on binlerce mülteci toplandığı ve durumun oldukça kritik olduğu, mültecilerin yiyecek ve içecek ihtiyaçlarının had safhaya ulaştığı bildirilmiştir. Telgrafta tüm olanlardan dolayı Yunanistan devleti suçlanmış, Yunan birliklerinin İzmir ve Aydın'ı işgal etmemiş olmaları durumunda mülteci faciası ve bunca katliamın yaşanmamış olacağı ifade edilmiştir. (The Guardian, July 15, 1921, s. 8).

Türk ve Yunan kaynakları tarafından karşılıklı olarak yapılmış olan katliam suçlamalarını araştırmak üzere bölgeye müttefikler tarafından gönderilmiş olan teftiş komisyonu, incelemelerini tamamlayarak raporunu sunmuştur. Ona göre Mondros Mütarekesinden beri Aydın ve çevresindeki Hristiyan halkın durumunda hiçbir değişiklik olmamış ve halk güven içinde yaşamına devam etmiştir. Yunan işgalinin ilk başladığı zamanlarda Hristiyan-Müslüman çatışması çıkartılmak istenmişse de halk kışkırtmaya mahal vermemiş ve dinler arası bir çatışma yaşanmamıştır. Yunan askerleri, dinler arası çatışmanın yaşanmaması için hiçbir çaba göstermemiş olup Yunan işgal hareketini ortak bir Haçlı işgali gibi göstermeye çalışmışlardır. Yaşanmış olan tüm olumsuzluklardan Yunan hükümeti ve Yunan komuta kademesi sorumlu tutulmuştur. Yunan otoriteleri sivil halkı silahlandırmış ve katliam yapmalarına göz yummuş olduğu gibi silahlı bazı sivilleri Yunan ordu ve emniyet birimlerinde görevlendirmiştir. Türk sivillere karşı işlenmiş olan katliam suçlarının her ne kadar Yunan ordusu tarafından planlanarak işlendiğine dair kanıt bulunamamışsa da katliamlar Yunan işgal sahalarında yapıldığı için, Yunan ordusunun doğrudan sorumluluğu var ve bu anlamdaki suçu sabit olmuştur. Aydın Vilayetinde henüz düzen sağlanabilmiş değildir. (Daily Herald, March 09, 1920, s. 1). Raporun sonuç bölümünde Yunan işgalinin, Aydın ve çevresinde sorunları çözmenin aksine yeni sorunların ortaya çıkmasına sebep olduğu belirtilmiştir. (The Guardian, March 18, 1920, s. 6). Böylece Yunan mezalimi, bizzat Yunanistan ortağı müttefiklerin komisyonu tarafından tespit edilmiş, Yunan iddiaları çürütülmüşken Türk iddialarının doğruluğu kanıtlanmıştır.

Batı Anadolu'daki İngiliz Kızılhaç Yardım Örgütü üyelerinden biri tarafından İngiltere'ye gönderilmiş olan bir telgrafa göre Aydın kasabası yoğun bombalama ve yakılma fiilleri sonucunda neredeyse tamamen yerle bir olmuştur. Telgrafa göre bir zamanlar kalabalık ve refah içinde olan Aydın'da büyük çoğunluğu yaşlı, kadın ve çocukların oluşturduğu üç yüz kadar Türk kalmış olup bu kişiler çok zor şartlar altında yaşamaktadırlar. Aydın'daki halkın çoğu ölmüş veya öldürülmüş, birçoğu mülteci olarak Türk ve İtalyan kontrol bölgelerine gitmiştir. (The Guardian, March

27, 1920, s. 8). The Guardian'daki bir habere göre İzmir-Aydın demiryolunun inşasında görevli Davids isimli bir İngiliz vatandaşı, Yunan işgalinin başından itibaren Yunanlılar tarafından elli altmış kadar Türk köyünün tamamen boşaltılarak harabeye çevrildiğini, muhtemel bir Yunan yenilgisi durumunda köyleri harap edilmiş kişilerin intikam duygusu içinde hareket edeceklerinin beklenebileceğini bildirmiştir. Ayrıca Londra Müslüman Birliği Genel Sekreteri, Bangladeş asıllı Muhammed Ispahani tarafından İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a gönderilmiş olan bir mektupta Yunan mezalimlerinden bahsedilmiş, somut örnek olarak Aydın yakınındaki Karatepe köyünün tüm Müslüman halkının Yunanlılar tarafından katledildiği ifade edilmiş, Yunan katliamlarının engellenmesi talep edilmiştir. (The Guardian, April 26, 1922, s. 5).

26 Ağustos 1922 tarihinde başlamış olan Büyük Taarruz sonucunda uğramış olduğu büyük hezimetten sonra Yunan ordusu tamamen kontrolden çıkmıştır. Yunan askerleri Aydın'dan kaçarlarken şehri ateşe vermişlerdir. Türk birlikleri şehre girdikleri zaman şehrin her tarafından dumanlar yükselmiş, şehir adeta bir harabe yığınına dönüşmüştür. (The Daily Telegraph, September 11, 1922, s. 9). Yunan hezimetine şahitlik etmiş olan Amerikalılar ile diğer bazı Hristiyanlar, İzmir'e vardıkları zaman gördüklerini anlatmışlardır. Bu kişilerin ifadelerine göre Yunanlılar tarafından korkunç katliamlar işlenmiş, silahsız siviller kurşuna dizilmiş, toplu cinayetler işlenmiştir. Tanıkların ifadelerine göre Yunan mezaliminin en yoğun olarak yaşandığı yerlerin başında Aydın gelmiştir. (The Daily Telegraph, September 12, 1922, s. 10). Amerikalı bir tanığın ifadesine göre Yunan askerleri Aydın'dan kaçmadan önce halktan çok sayıda kişiyi bir camiye toplamışlardır. Camiye kilitlenmiş olan halkın üzerine önce Yunan askerleri tarafından bombalar atılmış, ardından cami yayılım ateşine tutulmuştur. Aydın'ın bazı köylerinde ise camiye toplanan halk katledilmiş ve cami, içindekilerle beraber Yunan askerleri tarafından ateşe verilmiştir. (Taunton Courier, September 13, 1922, s. 1). Yunan askerlerinin işledikleri vahşeti Amerikalılar ve bölgedeki bazı Hristiyanlar basın mensuplarına bildirmişlerdir. Buna göre Yunan askerleri Anadolu'dan kaçarken Aydın'da kalabalık bir Müslüman topluluğunu bir camide topladılar, önce kapıları kapatıp içerideki kalabalığın arasına bombalar attılar, ardından camiden kaçanlara ateş ederek tümünü katlettiler. Ayrıca Aydın çevresindeki köylerde kadınlar ve çocuklar dahil tüm köylüleri camiye toplayan Yunanlılar camiye ateşe verdiler ve insanları diri diri yaktılar. (The Daily Telegraph, September 12, 1922, s. 11).

Büyük bir hezimete uğrayarak kasırga hızıyla kaçan Yunan askerleri kaçarken çok sayıda Türk vatandaşını öldürmüş, birçok yerleşim yerini ateşe vermişlerdir. Aydın'dan Nazilli'ye kadar olan bölge Yunanlılar tarafından ateşe verilmiş, bölgedeki yangın günlerce devam etmiştir. İzmir'de 1919-1922 yılları arasında Amerikan Başkonsolosu olarak görev yapmış olan George Horton tarafından Amerikan Dışişleri Bakanlığına gönderilmiş olan bir telgrafa göre Yunanlılar Aydın'ı tamamen boşaltmadan önce şehrin tümünü ateşe vermişlerdir. (Papers, 1922, s. 274). Amerika'nın İstanbul'daki Yüksek Komiseri Tuğamiral Mark Lambert Bristol tarafından Amerikan Dışişleri Bakanlığına gönderilmiş olan bir rapora göre Yunanlılar uğradıkları büyük yenilgi sonucunda Batı Anadolu'dan kaçarlarken Aydın ve Nazilli'nin tamamını ateşe vermişlerdir. (Papers, 1922, s. 297).

İşlediği vahşi cinayetlerden sonra Aydın'dan kaçmış olan on sekizinci Yunan tugayı Çeşme kasabasına ulaşmış, oradan elindeki tüm savaş malzemeleri ile taşıtlarını arkada bırakarak gemilerle Yunan adalarına kaçmıştır. (The Staffordshire Sentinel, September 15, 1922, s. 3). The Guardian'daki bir habere göre Aydın'daki Rumların Yunan ordusunun suçlarına ortak oldukları anlaşılmış olduğundan, Ankara Hükümeti tarafından Aydın'daki tüm Rum ve Ermenilerin Anadolu'nun içlerine göç etmeleri emredilmiştir. (The Guardian, September 21, 1922, s. 7). Londra'da İzmir-Aydın demiryolu ile ilgili yapılmış olan bir toplantıda konuşmuş olan demiryolu proje sorumlularından John Philipps, Yunan mezalimini doğrulamıştır. Ona göre Yunanlılar kaçarlarken Aydın'ın tamamına yakınına ateşe verdikleri gibi kaçış güzergahları üzerindeki tüm yerleşim yerlerini de ateşe vermişlerdir. Philipps'e göre Yunanlılar sadece Türklere zarar vermekle kalmamışlardır. Ona göre Yunan ordusunun mezalimleri bölgede büyük güvensizlik ve asayişsizlik ortamına sebep olduğu için İngiliz ekonomik çıkarları büyük oranda zarar görmüştür. (The Western Morning News, September 27, 1922, s. 5).

AYDIN'IN YUNAN İŞGALİNDEN KURTARILMASI

1921 yılının sonbaharından itibaren Türk-Yunan savaşında artık büyük bir Türk zaferinin her an gelebileceğine dair hesaplar yapılmış, müttefikler arasındaki görüşmelerde konu bu bağlamda ele alınmıştır. Nitekim Sakarya Meydan Muharebesinde uğradığı yenilgiden sonra Yunan ordusu bir daha bir adım bile ilerlemeyi başaramamış, tüm Yunan askerleri Anadolu'dan atılcaya dek Yunan ordusu korku ve panik içinde savunmada kalmıştır. Zaman içinde Yunan ekonomisi iflas noktasına gelmiş, Yunan halkı savaşın bir an önce sona ermesini talep etmiştir. Yunan hükümetinin müttefiklerden beklediği yardım bir türlü

gelmediği gibi müttefikler tarafından boğazlar etrafındaki tarafsız bölgelerin Yunanlılarca kullanılmasına dahi izin verilmemiştir. Diğer taraftan Ankara Hükümeti ve Türk Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarafından Yunan ordusunun kesin bir bozguna uğratılması amacıyla büyük bir hazırlık süreci başlatılmıştır. Tekalif-i Milliye Emirleri ile Anadolu'daki halk Türk ordusuna büyük yardımlarda bulunmuş, Türk ordusu büyük bir taarruz harekâtına hazır hale getirilmiştir. 22 Mart-10 Nisan 1922 tarihleri arasında Müttefik devletler arasında Paris'te düzenlenmiş olan konferansta Batı Anadolu'daki savaşın gidişatı ele alınmış ve Müttefikler tarafından Yunanistan'ın Anadolu'dan tamamen çıkartılarak Anadolu'da yeniden Türk egemenliğinin sağlanmasına karar verilmiştir. Bu karar üzerine kaleme alınmış olan bir makalede savaşın asıl suçlusunun İngiltere olduğu, İngiliz hükümetinin zikzaklı tutumundan dolayı Türk-Yunan savaşının yaşandığını belirtmiş olan Daily Herald, Türkiye'deki azınlıkların haklarının Milletler Cemiyeti tarafından teminat altına alınması gerektiğini ve Yunanistan'ın Aydın dahil işgal ettiği tüm bölgelerden derhal çekilmesi gerektiğini belirtmiştir. (Daily Herald, March 25, 1922, s. 3). Yunan hükümeti konferansta alınan kararları tanımamış, Anadolu'dan çekilmeyi kabul etmeyerek savaşa devam etmeye karar vermiştir.

Beklenen an gelmiş ve Büyük Taarruz emri Mustafa Kemal Paşa tarafından 26 Ağustos 1922 tarihinde verilmiştir. Birkaç gün içinde yüzbinlerce kişilik Yunan ordusu Yunan tarihinin en büyük bozgunlarından birini yaşayarak geri çekilmeye başlamıştır. Türk ordusu tarafından Yunan ordusunun düzenli bir şekilde geri çekilmesine izin verilmemiş, geri çekilme sırasında Yunan ordusuna ağır darbeler indirilmiştir. Böylece Yunan askeri kayıpları yüz bin kişiyi aşmıştır. Birkaç gün içinde Afyonkarahisar üzerinden ilerleyen Türk birlikleri Aydın'ın kapılarına dayanmışlardır. Türk birlikleri karşısında tutunamayacağını anlamış olan Yunan birlikleri, Aydın'ın tamamını ateşe vererek ve çok sayıda sivil silahsız vatandaşı kurşuna dizdikten sonra şehirden kaçmışlardır. (The Daily Telegraph, September 11, 1922, s. 9). Aydın şehri kısa süre içerisinde ve hiçbir Yunan direnişi ile karşılaşmadan Türk birlikleri tarafından işgalden kurtarılmıştır. Ankara Hükümeti tarafından basın organlarına gönderilmiş olan bir bildiriye göre Nazilli, Aydın ve Soma, Yunan işgalinden kurtarılmış olup Türk ordusunun Bergama üzerine ilerleyişi devam etmiştir. (The Devon and Exeter Daily Gazette, September 07, 1922, s. 6). Aydın'daki Türk birliklerinin komutanı tarafından İzmir'deki Yunan işgal kuvvetleri komutanına bir mesaj gönderilmiştir. Mesajda İzmir'de gereksiz yere kan dökülmesinin önlenmesi için İzmir'de bulunan tüm Yunan unsurlarının teslim olmaları istenmiş, İzmir'in düzeni bozulmadan ve huzursuzluk çıkmadan şehrin

teslim alınmak istendiği belirtilmiştir. (Liverpool Post and Mercury, September 09, 1922, s. 7). Aydın Yunan işgalinden kurtarıldıktan sonra Yunan ordusu tarafından yakılıp tahrip edilmiş olan şehrin imarına başlanmış, şehirden zorla çıkartılmış olan halkın yerlerine geri dönmeleri için çalışmalara başlanmıştır.

Sonuç

Yunan ordusu, Rumların azınlıkta oldukları Aydın kentini işgal ederek en başından itibaren haksız bir duruma düşmüştür. Halkın Osmanlı idaresinden memnun olmadığı ve kendilerinin daha iyi bir yönetim kuracakları varsayımından hareket etmiş olan Yunanlılar, bölgede Osmanlı idaresinden çok daha kötü bir yönetim tesis ederek tüm halkın tepkisini çekmişlerdir. İngiliz basınındaki haberlere göre Rumlar dahil bölgedeki hiç kimse Yunanlıların işgalinden memnun kalmamış, herkes bir an önce Türk idaresinin yeniden kurulmasını talep etmiştir. Aydın'daki Yunan işgali şehre hiçbir şey kazandırmadığı gibi şehrin tarihindeki en büyük yıkımlardan birinin yaşanmasına sebep olmuştur. Yunan işgalinden önce huzurlu, canlı, hareketli bir ekonomik faaliyet alanı olan Aydın ve çevresi, Yunan işgali sona erdikten sonra adeta bir hayalet alana dönmüştür. Bölgedeki tüm yerleşim yerlerini ateşe vermiş olan Yunanlılar, binlerce silahsız masum insanı yaşlı kadın çocuk ayırımı yapmaksızın katletmişlerdir. Yunan katliamlarına bölgedeki Rumlardan bazıları destek olmuştur. Bu nedenle Yunan işgalinden sonra bölgede eskiden olduğu gibi Müslüman ve gayrimüslim halkın bir arada yaşama şartları ortadan kaldırılmış, bölgedeki Rum ve Ermeniler göç etmek zorunda kalmışlardır.

Düzenli Yunan ordusuna karşılık olarak bölgedeki yerel halktan tanınmış kimseler ile eski subayların öncülük ettiği silahlanma birliklerini kurmuş olan Türk halkı, Millî Mücadele dönemi boyunca Yunan ordusunun Aydın'da arzuladığı rahatlığa erişmesine imkân tanımamıştır. Kuva-yı Milliye birlikleri, henüz düzenli birlikler kurulmadan önce Yunan ordusu ile girmiş oldukları savaştan başarı ile ayrılmışlardır. Türk direniş birlikleri bölgedeki halkın güvenini kazanmış, halktan birliklere yoğun bir katılım olmuştur. Sürekli takviye birliklerle desteklenmiş olduğu halde Yunan ordusu işgal ettiği yerlerde tutunamamış, defalarca Türkler tarafından bulunduğu noktalardan sökülüp atılmıştır. İngiliz basınında, henüz 1919 yılında Yunanlıların Türkler tarafından denize dökülmeleri ihtimali üzerinde durulmuştur. Yunan ordusu Aydın ve çevresinde insanlık dışı davranışlar sergilemiş, korkunç katliamlar yapmıştır. Bunun sonucunda halkta Yunan idaresine karşı nefret oluşmuş, Rum halk bile Yunanlıları istemez olmuştur. Büyük Taarruz harekâtı sonucunda bölgeye kısa süre içerisinde ulaşmış olan Türk

askerlerinin Aydın'ı Yunan işgalinden kurtarması zor olmamış, aksine halk Türkleri büyük bir sevinçle karşılamıştır. İngiliz basınından elde edilen bilgilere göre Aydın kenti, Yunan ordusu tarafından haksız bir şekilde işgal edildiği gibi kentteki Yunan işgali büyük bir yıkıma ve felakete sebep olmuştur. Uzun yıllardan beri birlikte yaşamış olan Müslim-gayrimüslim halk, Yunan ordusu tarafından saçılmış olan nefret tohumlarından dolayı artık bir arada yaşayamaz hale gelmiştir. Aydın şehrinin yapısı bozulduğu gibi demografik yapısı da büyük oranda değişime uğramıştır.

Kaynakça

Gazeteler

- A Clash Between Allies, Italians and Greeks Fight. *The Western Evening Herald*. Devon, July 05, 1920, s. 3.
- A Vicious Circle. *The Daily Telegraph*. London, July 15, 1920, s. 10.
- Affairs in Anatolia, Mustapha Pasha's Rebellion Against the Government. *The Gloucestershire Echo*. Gloucestershire, August 22, 1919, s. 4.
- Beaumont, A. (July 11, 1921). Turco-Greek War, Kemalist Activity. *The Daily Telegraph*. London, s. 12.
- Blazed Trail of Greeks in Anatolia. *The Guardian*. London, April 26, 1922, s. 5.
- Claims of Greece, Appeal to the Conference. *The Times*. London, February 03, 1919, s. 12.
- Clayton, J. (September 12, 1922). Hideous Atrocities. *The Daily Telegraph*. London, s. 11.
- Demand for Surrender, Turkish Commander's Message to Smyrna Forces. *Liverpool Post and Mercury*. Liverpool, September 09, 1922, s. 7.
- Deportation of Christians Ordered. *The Guardian*. London, September 21, 1922, s. 7.
- Extermination of Greeks, A Turkish Plot Revealed. *The Times*. London, March 21, 1919, s. 9.
- Foreign. *The Daily Telegraph*. London, September 12, 1922, s. 10.
- From Our Parliamentary Representatives. *The Evening Standard*. London, July 24, 1919, s. 8.

- Greece and Italy, Territorial Readjustments in Smyrna Region. *Manchester Evening News*. Manchester, July 18, 1919, s. 2.
- Greece in Asia Minor, Dr. Burrows' Reply to the Editor of the Times. *The Times, London*. April 21, 1919, s. 6.
- Greece in Asia Minor, Her Claim to Supersede Turkish Rule. *The Times*. London, April 02, 1919, s. 7.
- Greek Advance in Asia Minor. *The Times*. London, May 31, 1919, No:42114, s. 14.
- Greek and Italian Areas in Asia Minor. *The Times*. London, June 20, 1919, s. 11.
- Greek Atrocities, Complaints by the Turks. *Lincolnshire Echo*. Lincoln, July 26, 1919, s. 3.
- Greek Claims Before Allied Council, The Case for Smyrna. *The Guardian*. London, February 25, 1920, s. 10.
- Greek Claims in Asia Minor, Committee Appointed. *The Times*. London, February 20, 1920, s. 14.
- Greek Control of Aidin. *The Evening Chronicle*. Newcastle, December 02, 1919, s. 8.
- Greek Cowards, Tales of Horror. *Taunton Courier*. Bristol and Exeter Journal and Western Advertiser, Somerset, September 13, 1922, s. 1.
- Greek Crusade in Asia Minor, Danger of New Turkish War Nearer, Defenseless Civilians Massacred. *Daily Herald*. London, March 09, 1920, s. 1.
- Greek Debacle, Army out of Hand. *The Daily Telegraph*. London, September 11, 1922, s. 9.
- Greek Debacle, Army out of Hand. *The Daily Telegraph*. London, September 11, 1922, s. 9.
- Greek Excesses, Lord St. Davids Condemns Government Policy. *The Western Morning News*. Devon, September 27, 1922, s. 5.
- Greek Landing at Smyrna, Athens Demonstrations. *The Times*. London, May 16, 1919, No:42101, s. 36.
- Greeks Attacked in Aidin, Turkish Bombardment. *The Guardian*. London, July 03, 1919, s. 8.
- Greeks Capture a Town. *The Times*. London, July 08, 1920, s. 13.

- Greeks in Smyrna, New District Occupied by the Troops. *Birmingham Gazette*. Birmingham, May 28, 1919, s. 1.
- Greeks Massacred, Houses Fired and People Burnt to Death. *The Evening Chronicle*. Newcastle, July 29, 1919, s. 4.
- Greeks Occupy Magnesia. *Manchester Evening News*. Manchester, May 30, 1919, s. 5.
- Greeks to Leave Asia Minor, Britain's Policy Reversed. *Daily Herald*. London, March 25, 1922, s. 3.
- House of Commons. *The Daily Telegraph*. London, July 25, 1919, s. 8.
- How Allies will Divide the Turkish Territory. *The Daily Herald*. London, May 19, 1919, s. 3.
- Inutiles massacres. *Le Petit Parisien*. Paris, 11 Septembre 1922, s. 3.
- Italian Withdrawal. *The Times*. London, May 28, 1919, No:42111, s. 14.
- Message from Aidin, Mussulman Appeal for Greek Rule. *The Guardian*. London, February 24, 1920, s. 8.
- Moslem Refugees in Smyrna, Mr. Ameer Ali's Appeal. *The Guardian*. London, March 27, 1920, s. 8.
- Near Eastern Problems for London. *The Guardian*. London, February 18, 1920, s. 8.
- Order Restored at Aidin. *The Times*. London, July 08, 1919, s. 14.
- Ottoman Railway from Smyrna to Aidin. *Citizen*. Gloucestershire, March 26, 1919, s. 6.
- Position in Smyrna. *Birmingham Gazette*. Birmingham, May 29, 1919, s. 1.
- Railways in Near East, Taken Over by the French and British. *The North Star*. Durham, January 23, 1919, s. 1.
- Serious Situation in Asia Minor, Big Turkish Forces Threaten to Oust the Greeks. *The Newcastle Daily Chronicle*. Newcastle, June 24, 1919, s. 7.
- The Baghdad Railway. *The Times*. London, May 30, 1919, s. 14.
- The Claims of Greece, Interview with M. Venizelos, Near Eastern Problems. *The Times*. London, January 15, 1919, s. 7.

- The Distressed Refugees in Constantinople. *The Guardian*. London, July 15, 1921, s. 8.
- The Distribution of Turkey. *The Guardian*. London, May 19, 1919, s. 7.
- The Greek Disaster. *The Devon and Exeter Daily Gazette*. Devon, September 07, 1922, s. 6.
- The Greek Operations. *Western Evening Herald*. Devon, June 04, 1919, s. 1.
- The Greek Withdrawal. *The Staffordshire Sentinel*. Daily and Weekly, Staffordshire, September 15, 1922, s. 3.
- The Greeks in Smyrna. *The Guardian*. London, June 27, 1919, s. 6.
- The Inter-Allied Report. *The Guardian*. London, March 18, 1920, s. 6.
- The Position in the Aidin Area. *The Midland Daily Telegraph*. Coventry, July 24, 1919, s. 3.
- The Smyrna Hinterland, Boundary Provisionally Fixed. *The Gloucestershire Echo, Gloucestershire*. November 13, 1919, s. 4.
- The Turkish Attacks in Asia Minor, Greeks Driven from Aidin. *The Guardian*. London, July 05, 1919, s. 6.
- The Turkish Settlement. *The Guardian*. London, July 01, 1919, s. 6.
- The Turkish Treaty. *The Times*. London, May 12, 1920, s. 17.
- Turco-Greek Skirmishes. *The Times*. London, August 05, 1919, s. 10.
- Turkey Still Master. *The Sunday Sun*. Newcastle, April 25, 1920, s. 1.
- Turkish Arrogance, Christians Forcibly Enlisted. *The Western Daily Press*. March 14, 1919, s. 6.
- Turkish Irregulars in Asia Minor. *The Guardian*. London, July 10, 1919, s. 8.
- Turkish Nationalists in Asia Minor, Threats to the Entente. *The Guardian*. London, December 06, 1919, s. 12.
- Turks and Greeks, War in Asia Minor. *The Daily Telegraph*. London, June 24, 1919, s. 12.
- Turks Cause Trouble, Active Warfare Between Greeks and Turks. *The Evening Standard*. London, September 11, 1919, s. 2.
- Turks Detain a British Mission. *The Guardian*. London, July 29, 1919, s. 7.

Turks in Arms Again. *The Leicester Daily Mercury*. Leicester, March 15, 1919, s. 7.

Unrest in Asia Minor, Turks Driven from Aidin. *The Leicester Mail*. Leicester, July 03, 1919, s. 1.

Araştırma Eserler

Aker, M. Ş. (2006). *57 nci Tümen ve Aydın Millî Mücadelesi (1918-1920)*. Ankara: ATASE Yayınları.

Atatürk, K. (1927). *Nutuk*. Ankara.

Aybars, E. (1988). "Millî Mücadele'de İngiliz Basını" *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 4, S. 12, Temmuz, ss.603-636.

Aydinel, Ş. (2007). Kuva-yı Milliye ve Yörük Ali Efe. G. Güneş-M. Başaran (Ed.). *Millî Mücadele'de Aydın Sancağı ve Yörük Ali Efe*. Aydın: Aydın Belediyesi.

Bayar, C. (1997). *Ben de Yazdım, Millî Mücadeleye Gidiş*. (C. 6). İstanbul: Sabah.

Demirayak, S. (2007). *Kuvâ-yı Milliye'nin Aydın'da Doğuşu*. Aydın: Tuna Matbaacılık.

Documents on British Foreign Policy 1919-1939, First Series, Volume XV, International Conferences and Conversations 1921. R. Butler-J.P.T. Bury (Eds). Her Majesty's Stationery Office, London 1967, 177.

Gökbel, A. (2018). *Millî Mücadele'de Aydın*. Efeler: Efeler Belediyesi Yayınları.

Great Britain, Naval Intelligence Division. *A Handbook of Asia Minor*, Vol. I, Naval Staff, Intelligence Department, London, 1919, s. 295.

Hacihanıfioğlu, A. (2019). *Millî Mücadele'nin İngiliz Basınındaki Yankıları (1919-1922)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Karal, E. Z. (1996). *Osmanlı Tarihi, İkinci Meşrutiyet ve Birinci Dünya Savaşı (1908-1918)*. Ankara: TTK Yayınları.

Özel, E. (2020). *İngiliz Basınında Millî Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa*, İstanbul: Cinius Yayınları.

Özkaya, Y. (2001). *Millî Mücadelede Ege ve Çevresi II*. İstanbul: Çağdaş Matbaacılık.

Papers Relating to the Foreign Relations of the United States, 1922. "The Consul General Smyrna Horton to the Acting Secretary of State". Telegram: 767.68/274, September 2, 1922, Smyrna.

Papers Relating to the Foreign Relations of the United States, 1922, "The High Commissioner at Constantinople Bristol to the Acting Secretary of State". Telegram: 767.68/297, September 9, 1922, Constantinople.

Turan, M. (2014). *Yunan Mezalimi (İzmir, Aydın, Manisa, Denizli 1919-1923)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Summary

After the Ottoman Empire was defeated in the First World War, it had to sign the Armistice of Mudros with the Allies. The armistice included heavy items and was immediately put into practice by the Allies. According to the armistice, the Allies would be able to occupy the places they wanted from the Ottoman lands, and as a matter of fact, they did. Allied occupation forces were sent to Istanbul, and they occupied Istanbul, which they could not take during the war.

During the negotiations between the Allies and Greece in 1916, it was promised that some Ottoman lands would be given to Greece in case Greece entered the war on the side of the Allies. One of the places promised to Greece was the Aydın Province. Shortly after the Greek army occupied İzmir in May 1919, it acted towards the interior of Anatolia to expand the occupation area. The Greeks in Aydın formed a delegation and sent it to İzmir and demanded that Aydın be occupied by the Greeks. In parallel with the occupations of the Greek army, Greek gangs were formed and resorted to banditry activities. Upon the spread of the Greek occupation, armed units were formed by the Turkish officers in the region and an armed struggle was started against the occupations. The people who migrated from the settlements under the Greek occupation took up arms and joined the Turkish troops, thus an important resistance force against the Greek occupation was created.

On May 27, 1919, the town of Aydın was occupied by the Greek army. As soon as the Greeks entered the city, they carried out intense plunder, destruction and massacre, as they did everywhere. This situation gained the hatred of the people and the armament of the people against the Greek occupation continued. In this process, the units fighting against the occupations were not regular units affiliated with the Istanbul or Ankara Governments, but rather the units organized by the notorious leaders and some former Turkish officers in the region. Participation of the famous people known as *Efe* in the Kuva-yı Milliye units formed against the Greek occupation increased the interest of the people in these units. In the first raid they organized to save Aydın from occupation, Turkish troops saved the city from occupation by allowing Greek soldiers to escape from the city. However, after reinforcements were sent to the Greek army, the city came under Greek occupation again. After the city changed hands a few more times, it remained under Greek occupation until September 1922.

In addition to this, Turkish-Greek conflicts were experienced in Aydın and its surroundings at every period, albeit intermittently, and the Greeks were not allowed to establish a comfortable order in the city. While Aydın was occupied by the Greeks, there was a disagreement between Italy and Greece, and Italy claimed that Aydın was their domain and demanded that the Greek soldiers should leave the city. Italy's request was approved by the Allies and it was decided to give the city to Italy, but this decision was abandoned and it was decided to give Aydın to Greece. The developments in Aydın and its surroundings were carefully followed by the British press and much news was made on the subject. Due to the significant British economic activities within the borders of Aydın Province, developments in the region were carefully followed by England. At the beginning of the Greek occupation, praise for the Greek army was mostly made in the British press, and the occupations were tried to be shown as legitimate. British economic interests were endangered when the widespread inhumane crimes such as massacre, plundering, looting and theft committed by Greek soldiers threatened the peaceful environment in the region. The British press heavily covered the banditry activities of the Greek army, emphasizing that the Greek massacres threatened the order in the region and that British interests in the region were in danger.

Thus, since British interests were threatened, the Greek atrocities were announced to the whole world by the British press, which was the biggest supporter of occupying Greece. The British press, which was chosen for this research, announced all the developments on its pages due to the British interests in the region. For this reason, the British press has been preferred because it is thought to be an important source on the subject.

The Greek occupation in Aydın has been studied from different angles and based on different sources, and the difference between this study from previous studies is the sources it is based on. It has been determined that the Greek occupation in Aydın has not been examined in the British press, and this study has been carried out with the thought that it will contribute to future studies. First of all, the news related to the subject in the English press was determined. Then, news and articles were classified based on the principle of reliability. At this stage, news agencies, newspaper reporters, special war correspondents, and Turkish and Greek state sources were found to be the main sources of news and articles. It has been determined that the news that news agencies present to their readers are mostly facts, and this news are evaluated as a priority. It has been understood that the series of articles sent by the newspapers' reporters and special war correspondents contains comprehensive information, and since it has been determined that sometimes false information is included in the relevant articles, consciously or unconsciously, this information has been evaluated after analysis. Official declarations sent from Turkish or Greek sources, as expected, contain information to justify the state they belong to, and the relevant declarations have been evaluated based on this fact. It has been determined that some of the news and articles are for propaganda purposes that have nothing to do with the developments in Aydın and its surroundings, and they are excluded from the scope of the evaluation.